

Pietro Archiati - Autobiografická prednáška

Moje skúsenosti s cirkvou a antropozofiou

Dámy a páni, dnes večer budem prvýkrát v živote prednášať o svojom živote. To ma vnútorne dosť znepokojuje, lebo sa pýtam sám seba, aké to bude. Počas prípravy prednášky som si sľúbil, že to bude prvýkrát aj naposledy.

Úloha podať autobiografický náčrt, a to taký, ktorý sa týka vnútornejších hľadísk, nie je totiž ľahkou vecou, pretože každý je na jednej strane najpovolanejšou, ale zároveň aj najmenej povolanou osobou na to, aby hovoril o svojom vlastnom živote. Najpovolanejšou preto, lebo k všetkému, čo sa týka vnútorného zážitku, sa môže skutočne vyjadriť len osoba, ktorá to naozaj prežila. Len ona vie, aké to je prechádzať rozličnými druhmi zážitkov. Len ona to prežila a nikto iný. Na druhej strane je ale zároveň aj najmenej povolanou osobou, pretože nemá požadovaný odstup od svojho života a nikdy o ňom nemôže referovať celkom bez zaujatosti.

Ak však chceme hovoriť ostatným o svojom vlastnom živote, vlastných životných zážitkoch, potom sa samozrejme vyžaduje určitý stupeň objektívnosti. Zámerom býva popísať najvýznamnejšie veci súvisiace s našim životom, ktoré môžu byť dôležité aj pre ďalších ľudí. Nemali by sme podceňovať ľudskú podstatu, ktorá nám je spoločná. Preto sa cítim takpovediac ako nahý, pretože mám hovoriť o niečom, o čom sa cítim súčasne najviac a zároveň aj najmenej povolaný hovoriť. Z tohto dôvodu budem nútený vyjadriť množstvo vecí v paradoxoch.

Uvažoval som, či bude mať zmysel hovoriť o cirkvi a antropozofii - duchovnej vede Rudolfa Steinera - čisto teoretickým spôsobom. Ja sám žijem v Steinerovom myšlienkovom svete, v tomto jeho najúžasnejšom odkaze ľudstvu, už 25 rokov, odkedy som prvýkrát objavil Rudolfa Steinera v tlači. Mal som vtedy 33 rokov a dovtedy som toto meno nikdy nepočul, ani o ňom nikde nečítal.

Počujete ma dobre? Hovorím dosť nahlas? Aj o tom budem hovoriť, prečo mi dobre neslúži hlas. To je tiež súčasťou môjho života.

Povedal som si, že v mojom prípade by bolo asi príliš pohodlné čisto teoreticky rozhodnúť o tom, do akej miery je možné vzájomné zmierenie medzi cirkvou a antropozofiou. Každý má právo dospieť v tejto veci k vlastným názorom a každý má v tejto oblasti samozrejme vlastné skúsenosti. Takže som nabral odvalu a povedal som si, že radšej porozprávam, čo sa stalo mne osobne a nechám ľudí, nech si záver urobia sami.

Narodil som sa pred päťdesiatimi ôsmimi rokmi pri jazere Garda, v úplne rovinatej krajine Pádskej nížiny. V diaľke však bolo možné vidieť nižšie vrcholky Álp a v zime tam bolo veľa snehu. Hoci musím podotknúť, že dedinka, v ktorej som sa narodil, Capriano del Colle - „del colle“ znamená „na kopci“ - je jedinou dedinou široko-d'aleko, ktorá má kopec. Na ňom je kostol Sv. Michaela s najvyššou kostolnou vežou v celom regióne. To bola - ako to povedať? - pýcha dedinčanov, že majú najvyššiu vežu v celej oblasti. A keď prišiel vek bicyklov, považovalo sa to za veľký pokrok civilizácie. Moja rodina žila na statku vzdialenom takmer tri kilometre od dediny. Ako malý chlapec som prichádzal do styku len s niekoľkými ľuďmi, ale svoje city k nim som prežíval veľmi hlboko. Musel som chodiť pešo do školy vzdialenej tri kilometre a v zime bolo často veľa snehu. A keď prišiel vek bicyklov, museli sa bicykle nechávať pod kopcom, pretože sa na nich nedalo vyjsť až hore. Potom sa muselo do kostola pokračovať pešo. V dome mojich rodičov - bol som štvrté dieťa z desiatich, rodičia boli roľníci - bolo, keď sme mali šťastie, dosť polenty (1), inak sotva niečo na jedenie. Raz za

mesiac sme mali kúsok chleba ako pochúťku, pretože chlieb bol príliš drahý. Chlieb bol jedlom bohatých a chudobní jedli polentu. Ani som si to vlastne nevšimol, čiastočne preto, lebo kresťanský duch mojich rodičov, obzvlášť mojej mamy, žiaril na všetko. Dnes, keď si na to spomínam, to pokladám za úžasné, lebo musím povedať, že pre nás bol Kristus oveľa skutočnejší ako to, čo sme jedli, alebo ako veci, ktoré sme vlastnili. Keď prišiel žobrák alebo nejaký opilec, moja mama povedala, že to je Kristus, ktorý nás poctil návštevou. Boli sme takí šťastní, že vždy dostal najväčšiu porciu polenty a nikdy nám ani nenapadlo spýtať sa, či zostalo dosť aj pre nás. Poznanie, že nás navštívil Kristus, nás naplnilo veľkou radosťou. A pre moju mamu to bolo naozaj tak: pre ňu to nebol iba spôsob vyjadrovania, nie, ona vedela, že nás naozaj navštevuje Kristus. A ja som vyrástol s touto fyzicko-metafyzickou prítomnosťou Krista. Keď zavriem oči, stále vidím svojho otca, ktorý nám po skromnom jedle, zvyčajne napoludnie, zvykol rozprávať podobenstvá z evanjelia. Doma sme nemali žiadne knihy, ale evanjelium sme počuli v kostole. Len zriedkavo sa môjmu otcovi podarilo správne dopovedať podobenstvo až do konca. Býval taký hlboko dojatý, že mu vypovedal hlas a všetky deti plakali s ním. Takto som sa „učil“ evanjelium ako dieťa, ak to tak môžem povedať.

Každý večer, bez ohľadu na to, ako bolo neskoro, sme kľáčali okolo stola a modlili sa ruženec a potom sme donekonečna opakovali: Zdravas Mária, milosti plná... za to a za tamto a za celý svet. To trvalo takmer hodinu. Samozrejme, s rukami pekne zopätými. A ak začalo niektoré z malých detí zaspávať, dostalo jemné „zaucho“, aby sa zobudilo, lebo pri modlení nebolo dovolené spať.

Keď som mal deväť a pol roka, do dediny prišli dvaja misionári z rádu, ktorý má aj tu v Nemecku niekoľko kláštorov. Sú to Obláti Nepoškvrnenej Panny Márie. Protestanti tu v sále snáď nebudú namietat' proti takému svätému menu (smiech v publiku).

Takže títo dvaja misionári prišli do dediny; v tých časoch sa to nazývalo „ľudová misia“. Zostali na „misii“ tri či štyri týždne, ale dôležitá, či snáď najdôležitejšia vôbec, bola pre nich jediná vec. Jedného dňa zvolali všetkých chlapcov, aj z okolitých dedín, do kostola a jeden z misionárov nám rozprával - ešte aj dnes ho mám pred očami - o tom, koľko úbohých čiernych detí v Afrike a koľko ľudí v Ázii nepozná Krista. A že misionári sú potrební, aby im Krista priniesli a aby takto mohli Krista spoznať. Ako deväťapolročné dieťa ma zaliali slzy, lebo som si pomyslel: Bože! Ako môže niekto žiť bez Krista? Ved' to bolo to najlepšie, čo sme mali. Bolo tam asi 250 chlapcov a na konci svojho kázania sa cirkevný otec opýtal: „Ktorí z vás by sa chceli stať misionármi?“ Viete si predstaviť, že by mi ruka zaváhala čo i len desatinu sekundy, než sa zodvihla? Nie! Potom nás zavolať, boli sme asi desiati, čo sme zodvihli ruku, do sakristie. A po šiestich mesiacoch som bol v kláštornej škole - sotva desaťročný - v prípravke neďaleko Benátok. Aké to bolo pre mňa odlúčenie! V tom čase chytali chlapcov v rannom veku, lebo vedeli, že neskôr je to omnoho zložitejšie. Dnes sú rodičia múdrejší a už nedovolia, aby sa to dialo, ale takto to bolo v tom čase.

Dnes sa na to, čo sa odohralo, pozerám ako na šťastný osud. Hoci pri spätnom pohľade musím povedať, že náboženská podstata, vnútornosť a hĺbka sa v seminári vyskytovali v menšej miere ako u nás doma, akokoľvek paradoxne to znie. Vtedy som si to nevšimol, bol som príliš mladý. Až neskôr som to pochopil.

Po štyroch rokoch som sa presťahoval do Florencie, kde som za pomoci Danteho cibril svoje znalosti taliančiny, lebo pokiaľ ide o taliančinu, Lombard'an je barbar. Lombardské nárečie je celkom odlišné od taliančiny. Moja mama sa nikdy nenaučila hovoriť spisovnou taliančinou. Stále sa o to pokúšala, ale bola taká nešťastná, že sa jej to nedarí, že v posledných rokoch svojho života odmietala hovoriť po taliansky úplne.

Škola vo Florencii - vtedy sa nazývala gymnázium a lýceom - bola zasvätená klasickému štúdiu. Okrem gréčtiny a latinčiny sme sa zameriavali hlavne na Danteho Božskú komédiu

(7). V seminári sa tiež, okrem iného štúdia, venovala veľká pozornosť umeleckej činnosti - hlavne hudbe a dráme. A ďalšiemu predmetu, ktorý pravdepodobne musím pri tejto príležitosti spomenúť, najmä v súvislosti so svojim stretnutím s prácou Rudolfa Steinera: v tom čase som skutočne miloval hlavný predmet - dejiny filozofie. Zbožňoval som dejiny filozofie. Celé zošity som popísal esejami, v ktorých som, okrem iných vecí, zosumarizoval filozofiu nemeckých idealistov.

Po maturitách nasledoval rok „noviciátu“, ako sa to vtedy aj teraz nazývalo. To znamenalo na rok prerušiť štúdiá a robiť len duchovné cvičenia, aby sme sa pripravili na prijatie sľubov. Bolo to na juhu Talianska, v Abruzzi. Pre človeka zo severu, ako som bol ja, to bolo ako v cudzej krajine, úplne odlišná mentalita. Potom sa rozhodlo, že pôjdem do Ríma študovať filozofiu a teológiu. Bol som výnimkou, lebo všetci moji spolužiaci odišli do Turína. Z každej krajiny boli do Ríma povolani len niekoľkí. A tak - áno, musím zhrnúť veľkú časť života do niekoľkých slov - som sa ocitol v Ríme ako študent scholastickej filozofie. Študijný dom sa ešte aj dnes volá scholastikát.

Vrátane Ríma a neskôr Mníchova som študoval filozofiu dokopy dvanásť semestrov a teológiu desať. Je to vidieť aj na tom, koľko vlasov mi vypadalo. Prednášky boli v tej dobe ešte stále v latinčine, ale boli sme dobre pripravení. Takmer všetci profesori boli jezuiti, bola to najvyššia jezuitská škola, Gregoriánska univerzita v Ríme. Nebolo to tak, že ja sám som bol jezuitom, ako rozširovalo mnoho antropozofov. To sú dve rozličné veci: mať jezuitských profesorov, ktorých by ste radšej kritizovali, ako si ich vážili; a byť členom jezuitského rádu. Mojim rádom boli Obláti Nepoškvrnenej Panny Márie - malý misionársky rád. Skutočne som nikdy nemal nič spoločné s jezuitským rádom, a nadovšetko som si želal ani s ním nikdy nič spoločné nemať.

Ale títo jezuiti boli väčšinou inteligentní ľudia, o tom niet pochýb. Kým sme sa zaoberali filozofiou, bol som vo svojom živle. Nechut som začal pociťovať, až keď som začal študovať teológiu, pretože tam nebolo dovolené slobodne myslieť a museli sa obhajovať dogmy. Tento rozdiel je vidno aj na mojich známkach zo skúšok z filozofie a z teológie.

Ďalšou dôležitou vecou bolo, že v tomto malom ráde bolo vtedy tak 80 až 100 študentov, ktorí prišli z rôznych krajín sveta. Niekoľko rokov som bol jediným Talianom v celej škole. A ak ste za takýchto okolností chceli medzi študentmi prežiť, museli ste sa naučiť najmenej dva alebo tri jazyky. Každý rok som sa naučil nový jazyk a hneď po angličtine nasledovala nemčina - nenahraditeľný jazyk na štúdium filozofie. Ešte aj dnes sa na to pozerám ako na jeden z najväčších darov, ktoré mi život priniesol. Musím povedať, že dokonca ani vo svete antropozofie som nezažil toľko kozmopolitanizmu ako v tom čase v katolíckej cirkvi, kde sa schádzali ľudia z celého sveta a trávili spolu celé dni. Myslím si, že toto je vlastne možné len v katolíckej cirkvi - ešte aj teraz - a som za to do dnešného dňa hlboko vďačný.

Jeden príklad: Určitý čas som býval na izbe s Američanom z Bostonu, pretože pre každého zvlášť nebolo dosť izieb. Tohto Američana som vnímal ako hrozbu pre svoju katolícku vieru, pretože takmer každý deň čítal noviny, a to bolo zakázané. A mal časopisy z Ameriky - to bolo tiež zakázané. A sprchoval sa niekoľkokrát za týždeň. Dobrotivé nebesá! - myslel som si - aké mrhanie časom. Ja som sa len modlil a učil, nič iné. On si myslel, že som blázon, ktorý nevie, ako riadne žiť. Ale mal srdce zo zlata, a to nám pomohlo prekonať rozdiely.

To bolo okolo roku 1968. V seminári sme - o nič menej ako ľudia vonku - bojovali za svoje práva. A základné práva, za ktoré sme bojovali my, boli určite základnejšie ako tie, za ktoré bojoval Joschka Fischer (2). Chceli sme mať napríklad kľúč od internátu, aby sme mohli odchádzať a prichádzať, kedy chceme. Chceli sme mať právo čítať noviny, čo predtým nebolo dovolené. Všetky tieto práva sme si pre seba vybojovali a ja som stál v prvej línii. Právo piť alkohol - lebo aj to bolo zakázané. Právo mať dievčenské návštevy - to sa považovalo za

obzvlášť zlé. Ale všetky tieto veci nám jednu po druhej povolili, lebo sme sa vyhrážali, že odídeme, že úplne opustíme školu, ak sa tak nestane. Takže vidíte, boli to roky bolestivého boja, boli to roky vatikánskeho koncilu, keď začal viať čerstvý vánok dokonca aj v cirkvi.

Veľa práce som vykonal s mladými v Ríme, keďže som nemal problém s jazykom. Dokonca ešte ako študent som viedol niekoľko spoločenstiev pre mládež. A ďalšou vecou, ktorú musím spomenúť, je, že vo svojom dvadsiatom druhom a dvadsiatom treťom roku života som sa náhle, v priebehu niekoľkých mesiacov, prebudil v cirkvi ako inštitúcii. A z nábožného, zasväteného a poslušného žiaka som sa za niekoľko mesiacov stal skutočným rebelom. Nechcem to posudzovať - hovorím to len ako fakt.

A od svojho dvadsiateho druhého, dvadsiateho tretieho roku života som skutočne zažíval boj na najvnútornejšej úrovni. Výsledkom tohto boja nebolo len to, že som si všimol, že cirkev a Kristus sú dve celkom odlišné veci, ale že som sa zameral najmä na to, čo som v cirkvi pociťoval ako nie celkom kresťanské. A bolo mi jasné, že mnoho vecí v tom čase nebolo veľmi kresťanských. Takže celkom objektívne musím povedať, že odvtedy, ako som sa ocitol v inštitúcii, to bol trpký zápas. Nemyslím si, že slovo „boj“ je v tejto súvislosti prisilné. V tom čase som o žiadnej inej alternatíve v Taliansku nevedel. Meno Rudolf Steiner som nikdy nepočul ani o ňom nikde nečítal, a to napriek tej najlepšej katolíckej výchove. Tak dobre sme boli „chránení“.

Jedinou kultúrnou alternatívou, ktorá mala v tom čase v Taliansku silný ohlas, bol marxizmus. So všetkou úctou k tým, ktorí zastávajú opačný názor, ja som bol vždy viac ľavicovo ako pravicovo orientovaný. Lenže pre mňa je jedna vec byť sociálne orientovaný doľava - čo je minimálne teoreticky najčistejším odkazom evanjelia, lebo Kristus tiež, keby niekam inklinoval, tak by to bolo k tým, ku ktorým neinklinuje nikto, menovite k chudobným, chorým, hriešnikom a vydedencom; a celkom iná vec je, z kultúrneho hľadiska, zanechať kresťanstvo a katolicizmus - cirkev nevynímajúc - a prijať marxizmus. Nie, to ma nikdy ani v najmenšom nepriťahovalo.

Lebo, ako by som pravdepodobne mal dodať, naše štúdium filozofie stálo, takpovediac, na troch hlavných pilieroch: Aristotelovi, Tomášovi Akvinskému a - akokoľvek neuveriteľne to môže znieť - nemeckých idealistoch. Nemeckých idealistoch, ktorých sme my, a profesori tiež, uctievali a študovali do veľkej hĺbky, rovnako ako Aristotela a Tomáša Akvinského.

Zanechať tento svet myšlienok, toto nezmerateľné vnútorné bohatstvo pre Karla Marxa, samozrejme pri všetkej úcte ku Karlovi Marxovi - nie, nie, pre mňa to bolo úplne mimo akejkolvek debaty. Takže, aká tu bola alternatíva? Absolútne žiadna! Trochu som rečnil a básnil o tom, že chcem odísť zo seminára, lebo, ako som povedal: Chytili ste ma keď som bol ešte veľmi mladý - ako mám vedieť, že toto je pre mňa tá správna cesta?

Mysleli si, že ak odídem čo i len na rok, dva, už sa späť nevrátim. Tak sme sa dohodli na kompromise: konkrétne, že preruším štúdiá a odídem do Laosu. Bolo to počas najhorších rokov vietnamskej vojny - 1968, 1969 a 1970. Dnes som samozrejme veľmi vďačný za tie roky strávené v Laose, kde som učil 9 až 10 hodín denne v troch štátnych školách, od prváčikov po maturantov. Zo začiatku som učil vo francúzštine, ale druhý rok som už mohol učiť v laoštine. V žiadnom prípade to nebolo dokonalé, ale tváre detí sa rozžiarili - konečne náš materinský jazyk! - lebo francúzština bol pre nich cudzím jazykom. Učil som matematiku, hudbu atď. Pracovali sme aj ako zdravotníci, ako misionári zvyknú. Hlboko som si zamiloval budhizmus a zúčastňoval som sa všetkých náboženských sviatkov. To u starších misionárov spôsobilo veľké rozhorčenie, pretože oni chceli len vyvieť ľudí z „omylu“ a priviesť ich ku katolíckej „pravde“. Ako keby bolo vymeniť náboženstvo také ľahké ako prezliecť šaty.

Trvalo by večnosť, keby som mal popísať, aké to bolo prežívať vietnamskú vojnu z takej blízkosti. Život v Laose bol oveľa nebezpečnejší ako vo Vietname. Spomeňte si, že Vietnam bol demilitarizačnou zónou rozdelený na Severný a Južný Vietnam. A tak sa cez Laos tiahla v dĺžke štyristo alebo päťsto míľ Ho Či Minova cesta (3), v okolí ktorej bol život veľmi nebezpečný. Prišli sme o niekoľko misionárov, ktorých zastrelili. Naozaj sme dennodenne riskovali životy. Asi by som mal uviesť nejaký príklad, len musím skontrolovať hodinky, keďže sme v Nemecku, a nesmieme strácať pojem o čase. Vždy hovorievam, že keď sa znovu vrátim na Zem, chcem sa narodiť v strednej Európe, aby som sa vedel vyjadriť stručnejšie, lebo pokiaľ ide o stručnosť, tentoraz som sa narodil v nesprávnej krajine.

Kde sme to prestali: kvôli vietnamskej vojne sa chcelo mnoho ľudí hovoriacich po francúzsky úradníci a podobne - naučiť aj americkú angličtinu, aby sa mohli dohovoriť s Američanmi. Boli tam totiž všade americkí vojaci a inkognito tiež ľudia zo CIA. A tak som sa ponúkol, že budem po skončení vyučovania učiť dve hodiny angličtinu úradníkov a dospelých a ani raz sa nestalo, aby som za to pýtal peniaze.

V jedno ráno prišli dvaja prváčikovia a priniesli nám list, ktorý našli na drevenej poštovej schránke pred školou, s krásnym laoským textom a nádhernými okrúhlymi písmenami. V liste stálo: „Vážený pán s dlhým nosom,“ niežeby som mal práve ja dlhý nos, ale oni majú nosy oveľa kratšie, takže „pán s dlhým nosom“ znamená jednoducho cudzinec, „dopočuli sme, že vyvíjate škodlivú činnosť, konkrétne učíte náš ľud jazyku imperialistických Američanov. Dúfame, že chápete, ako tým nášmu ľudu škodíte...“ toto bol jazyk komunistov, slávneho Vietkongu a hnutia Pathet Lao (4), „...a že musíte s touto činnosťou okamžite prestať, inak vás prideme navštíviť.“ Išli sme za prefektom mesta a ten nám povedal, že takto sa vyjadruje hnutie Pathet Lao a Vietkong, to jest komunisti. Dodal však, že človek nikdy nevie, ten list mohol pokojne napísať niekto, kto by sám chcel učiť angličtinu, aby si privyrobil.

Tak sme sa vrátili domov - boli sme traja a strašne sme sa pohádali. Ja som povedal, že sa nevzdám. Ak to urobím, komukolvek, kto napíše pár riadkov, sa podarí zastaviť akúkoľvek našu činnosť. A myslel som si, aký som odvážny. V ten večer už bola tma, bol február, a mali sme malý generátor. Nervózne som chodil hore-dolu. Ľudia, ktorých som mal učiť, prvýkrát neprišli. Tak strašne som sa bál, že mi srdce bilo ako divé a myslel som si: Dobrotivé nebesá, keď mi vyskočí z hrude. Toho jediného som sa bál. Zrazu, päť alebo desať minút po zvyčajnom začiatku výučby, keď už bývalo v triede bežne tak sedemdesiat alebo osemdesiat ľudí, sa objavil sa džíp a ja som si pomyslel: Teraz si buď zachránený, alebo si skončil. Boli to tí, čo bývali ďaleko a často prichádzali neskôr. Potom ešte prišlo niekoľko ďalších ľudí,

ktorí žili ešte ďalej a zvykli dochádzať ešte neskôr. Na druhý deň sme sa dozvedeli, že deti, ktoré nám ten list doniesli, ho čítali - bol písaný v laoštine - a rýchlo rozniesli jeho obsah, na čo ľudia v meste reagovali tak, že sa rozhodli viac nechodiť na hodiny, pretože sa báli o náš život.

Od toho dňa nás budhistické obyvateľstvo uctievalo ako budhistických svätcov, pretože vedelo, že sme kvôli nim riskovali životy. Vedel som, že riskujem život, lebo títo komunisti nikdy nežartovali - a najmä nie s katolíckymi misionármi. Koniec koncov bola vojna. Urobil som, čo som mohol, aby som presvedčil ostatných, že je potrebné komunikovať aj s komunistami, nielen s Američanmi. Ale misionári odmietli komunikovať s ateistami. A mnohí z nich ma začali považovať za marxistu.

Vrátil som sa naspäť do Ríma, bol som vysvätený a moja prvá cesta - môžem spomenúť len niekoľko detailov - viedla do New Yorku. Na farnosť založenú pred tromi generáciami talianskymi imigrantmi potrebovali niekoho, kto hovoril po anglicky. Vlastne to neboli Taliani, boli pôvodne zo Sicílie a Kalábrie - takže pre mňa neboli Talianmi. Z ôsmich nedel'ných omší sa sedem slúžilo v americkej angličtine a len jedna v taliančine. A keď som navštívil pôvodných imigrantov, väčšinou samé starenky, vôbec nehovorili po taliansky, ale po sicílsky alebo kalábrijsky a nerozumel som im ani slovo. Pokúšal som sa uhádnuť, kedy treba povedať „nie" a kedy „áno"; si, si, si, no, no, no. A keď som neuhádol, dotyčná osoba zvolala: „Čo? Vravíte áno?" „No, no, no, prepáčte," rýchlo som sa opravil. Väčšinou som nerozumel vôbec nič. Ja som tam prišiel ako Talian, ale z nich sa medzitým stali Američania - druhá, tretia generácia už boli takpovediac plnokrvní Američania.

Samozrejme by som mohol veľa rozprávať o živote v Amerike. Ale len jednu vec: za tie roky som tam stratil hlas. A až omnoho neskôr doktorovi v Miláne napadlo dať mi vypiť kontrastnú látku a poslať ma na röntgen, na ktorom sa ukázalo veľké zakrivenie pažeráka; mal som zväčšenú štítnu žľazu. A tak som postupne prišiel o hlas. Dnes mi dobre funguje len jedna hlasivka, takže je vlastne zázrak, že dokážem rozprávať.

Vysvetlil som si to - vždy vo všetkom treba hľadať to dobré - nasledujúcim spôsobom: Keby som v tom čase neprišiel o hlas, rád Oblátov Nepoškvrnenej Panny Márie by mi nikdy nedovolil viesť život pustovníka pri Comskom jazere, a tak by som možno nikdy neobjavil Steinera. Žiť nejaký čas ako pustovník bolo snom môjho života. Niežeby som chcel stráviť ako pustovník celý svoj život - na to som príliš zhovorčivý. Len - ak to môžem vyjadriť niekoľkými slovami - sa vo mne ozýval hlboký pocit, ktorý mi našepkával, že už nám nezostala takmer nijaká pravda - len slová, prázdne slová. Ak mám poukázať len na jednu charakteristiku svojho vnútorného života, potom je to neutíšiteľný smäd po pravde. Napríklad ma žiadali, aby som viedol farnosť v New Yorku; to by bola životná poistka s ničím neporovnateľným zabezpečením, pretože farnosť bola dobre financovaná. Neprijal som to, lebo som vedel, že keď raz človek získa zodpovednosť, stráca slobodu hovoriť, čo si myslí, alebo ďalej hľadať, zostať vnútorne živým a pokračovať vo svojej ceste.

Takže, keďže som stratil hlas, dostal som povolenie viesť pustovnícky život pri Comskom jazere. Krátko po príchode k jazeru som v knihe talianskeho autora menom Scaligero našiel na citáciu s menom Rudolfa Steinera v zátvorkách. Zamyslel som sa: Rudolf Steiner... to je nemecké meno? Znovu som si prečítal citáciu; autor v celej knihe nadšene hovoril o „majstrovi súčasnej doby" bez toho, aby sa zmienil, koho tým konkrétne myslí. O niekoľko sekúnd som s istotou cítil, že tento Steiner je ten zdroj, „majster", na ktorého autor stále odkazuje. A mojou ďalšou otázkou bolo: Kto je tento Rudolf Steiner? Žil pred Kristom alebo po Kristovi?

A tak som v samote odľahlého obydlija rádu pri Comskom jazere pátral po Rudolfovi Steinerovi, lebo na konci knihy bolo uvedených dvadsať kníh od Scaligera, ale nič od Rudolfa

Steinera. Prvé knihy od Rudolfa Steinera som našiel o dva mesiace neskôr, v Miláne, kde som prednášal, viac šeptom ako hlasom, malej skupine mníchov. Ale zložil som sľub poslušnosti a keďže niekto zrušil svoju prednášku, musel som ho nahradiť. Veľmi sa mi do toho nechcelo.

V prestávkach medzi prednáškami som nenavštevoval kostoly, toho som mal dosť. Hľadal som kníhkupectvá. A v malej predajni kníh na Katedrálnom námestí som prvýkrát našiel knihy Rudolfa Steinera. Vrátil som sa k mníškam, lebo správny člen rádu nemá žiadne peniaze, a - nechcel som im povedať, že potrebujem peniaze na kúpu kníh Rudolfa Steinera - povedal som len, že potrebujem peniaze na knihy; prvé, ktoré som si kúpil, boli Filozofia slobody a hamburské prednášky o Jánovom evanjeliu. O niekoľko dní, dámy a páni, dokonca by som mohol povedať o niekoľko hodín, som vedel s najvnútornejšou istotou: toto je to, čo som celý svoj život hľadal na východe aj na západe. Zaúčinkovalo to na mňa ako hurikán.

V prípade prednášok o Jánovom evanjeliu som si uvedomil, že na ich pochopenie potrebujem ďalšie štúdium; ale naopak, Filozofia slobody bola akoby výpoveďou mojej vlastnej duše, do bodky som sa stotožňoval s každou vetou. Vedť som mal za sebou náročné filozofické štúdium. Čoskoro som si všimol, že duchovná veda Rudolfa Steinera je, v kvantitatívnych pojmoch, skutočne vyčerpávajúce dielo. Niežeby som si kúpil všetkých 350 zväzkov naraz, ale kládol som si otázky. Potom som si povedal: Máš izbu, máš čo jesť a kde spať, tvoja karma na to prihliada. Vidíš, aký je tento impulz všeobjímajúci - hlavne mlč. Budeš potrebovať veľa času, kým správne prenikneš do hĺbky. Kým dokážeš o istých veciach mlčať, s cirkvou nebude problém. Keď o nich začneš hovoriť, budeš to mať ťažké. Toto som vedel celkom presne, pretože cirkevné záležitosti som poznal až príliš dobre.

Takže, aby som tento dlhý príbeh skrátil - bol som pustovníkom už dva roky a - bol som zvyknutý pracovať za stolom postojáčky - čítal som v priemere 16 až 18 hodín denne, „do odpadnutia“, ako hovoríme v populárnej reči, a prečítal som priemerne jeden zväzok diela denne. Dnes by som zo seba nevydal ani polovicu energie, ktorú som dokázal vydať vtedy, a čítam Steinera oveľa pomalšie. V tom čase som bol ako vyprahnutá krajina, ktorá nedokáže uhasiť svoj smäd.

Musím šetriť slovami. Od začiatku som si viedol zošit, v ktorom som si urobil poznámku vždy, keď som prečítal knihu až do konca, a celé dielo Rudolfa Steinera som prečítal pravdepodobne štyri alebo päťkrát. Niektoré zväzky možno desaťkrát, iné dvakrát. Ale ak dám dokopy všetky zväzky, ktorými som sa prelúskal za posledných 25 rokov, konečný súčet bude približne 1 600 až 1 700.

Taký je môj život - to vám týmto všetkým chcem povedať. Bol som veľmi zvedavý, ako dlho mi to vydrží s katolíckou cirkvou. Najmä ma zaujímala otázka, ktorá sa v katolíckom svete až dodnes viac ignoruje ako skúma, teda či je ľudskej bytosti úžasný dar prežívania života na Zemi skutočne udelený len jedinýkrát, alebo či nie je oveľa viac v zhode s plnosťou Božej

milosti, že je každému ľudskému duchu pridelená úloha niest' spoluzodpovednosť za celkový vývoj Zeme a človeka od úplného začiatku až do úplného konca.

Ako by som vám to vysvetlil? V prípade antropozofov je to samozrejme iné, ale neviem, aká kombinácia zástupcov cirkvi a antropozofie je tu dnes večer. Ale určite sú tu okrem nich aj tí, ktorí zastupujú cirkev. Musím sa pokúsiť - lebo to je súčasťou toho, čo tu dnes večer chcem povedať - predstaviť jeden, dva či tri aspekty tohto duchovného veľikána Rudolfa Steinera. Možno začnem takto: Vždy som pri čítaní Rudolfa Steinera žasol nad tým, akým spôsobom sa osvetľuje obrovské množstvo otázok. Teraz si musíte - hlavne vy, protestanti - uvedomiť, že to sa nemôže stať všetko naraz. Za seba môžem povedať, že som nikdy, skutočne nikdy „neveril“ ničomu, čo Rudolf Steiner povedal. Pre mňa je toto mimo akúkoľvek pochybnosť; moja výchova je na to príliš racionalistická. Nikdy by som sám sebe nedovolil veriť tomu, čo hovorí niekto iný. Presne preto som mal problém s cirkvou, pretože cirkev očakáva, že budete veriť aj tomu, čomu nerozumiete. A ja som vždy tvrdil, že to chcem pochopiť; určite mám na to právo.

Podobne som nikdy neveril ničomu ani pri Rudolfovi Steinerovi, chcel som tomu rozumieť. A ak mi je úplne jasné nekonečné množstvo vecí v Steinerovom diele, potom je to preto, lebo moja myseľ vidí to, čo čítam, v harmónii s realitou, v ktorej žijeme. To je kritérium pravdy: harmónia so stvorením. Nie je to rýchle, ani jednoduché kritérium, ale je jediné platné. Lebo niečo je len vtedy pravdivé, keď je to v súlade s celým stvorením. Pravda je vo všetkom, čo osvetľuje stvorenie takým spôsobom, že môže byť lepšie, ucelenejšie a hlbšie uchopené.

V katolicizme som čítal a tiež počul množstvo úvah o myšlienkach Rudolfa Steinera, ktoré boli naozaj šokujúco nepresné. A ľudia, ktorí v katolíckej cirkvi prekrútili a ohovorili Rudolfa Steinera, budú musieť po svojej smrti niest' najväčšiu zodpovednosť pred Kristom. V katolíckej cirkvi som v podstate vôbec nepočul ani nečítal nič, čo by bolo pravdivým obrazom základných myšlienok Rudolfa Steinera. Uvediem len jeden príklad: Steiner bol vždy popisovaný ako niekto, kto nemá žiadny rešpekt, žiadnu úctu pred Svätým písmom. To je ohováranie, lož najhrubšieho zrna.

Rudolf Steiner pre mňa zachránil katolícku dogmu o vnuknutí Svätého písma. Lebo ešte ako študentovi teológie - musím to skrátiť, ale určite to pochopíte - ešte ako študentovi teológie mi boli Matúš, Marek, Lukáš a Ján predstavovaní ako ľudia, ktorí boli určite dosť dobrí, ale neboli takí dôsledne vedeckí, ako sme my dnes, neboli vo svojom odbore takými odborníkmi, ako je dnes profesor exegézy. Určite urobili, čo bolo v ich silách, ale ako historici neobstoja. A počas študentských rokov som mával pocit, že ne jeden profesor Nového zákona sa považuje za oveľa múdrejšieho, ako boli Matúš, Marek, Lukáš a Ján dokopy. Vedeli, kde treba urobiť opravy, kto sa kde opakuje, kto koho kopíruje a kde si všetci navzájom protirečia atď., atď.

A zrazu čítam Rudolfa Steinera - zhŕňam tu veci, ktoré ma zamestnávali takpovediac dňom aj nocou celých 25 rokov - ktorý hovorí: Evanjeliá napísali ľudia, ktorých nazývame zasvätencami, ktorí mali skutočné zážitky z nadzmyslových svetov. Mohli vnímať neviditeľné, čo obyčajný človek nedokáže. A keďže tradičná teológia stratila kľúč k ich jazyku - táto strata bola jednou z nevyhnutelností evolúcie, takže to nie je kritika - keďže už ďalej nerozumie jazyku ezoteriky, nemôže pri najlepšej vôli sveta týmto textom takmer vôbec rozumieť.

Môžem vám povedať, že moja úcta k evanjeliám narástla do takých rozmerov, že som znovu oprášil svoju gréčtinu; a ako ďalej čítam v Rudolfovi Steinerovi: K Evanjeliu podľa Jána môžete pristúpiť jedine vtedy, ak máte morálnu silu vážiť každé slovo na „zlatých váhach". Všetko v tomto evanjeliu je svedectvom duchovno-vedeckej dôkladnosti a nepredstaviteľnej hĺbky.

A teraz mi, prosím, povedzte, kde je v katolíckej alebo protestantskej cirkvi jediná osoba, profesor Písma, ktorý má k Písmu podobnú úctu. A viete si predstaviť, ako sa človek cíti, ako to bolí, keď niekde číta, že Rudolf Steiner neuznával Písmo. Aj to je súčasťou tragédie dnešného kresťanstva.

Alebo ďalší príklad. Keď som bol v New Yorku - ešte som sa nestretol s menom Rudolf Steiner - na sviatok Troch kráľov som prednášal kázeň, ktorú som mal predniesť niekoľkokrát a v ktorej som ľudom, samozrejme v americkej angličtine, spoza kazateľnice hovoril: „Drahí bratia a sestry v Kristovi, predpokladám samozrejme, že neveríte, že títo traja ľudia fyzicky prišli z východu uctiť narodené dieťa. Sme osvietení ľudia, osvietení kresťania; rozumieme tomu ako nádhernej rozprávke, úžasnému príbehu, ktorý vymyslel Marek, aby nám oznámil, že toto dieťa je Kráľom celého sveta. Ale nemali by sme si naivne myslieť, že naozaj prišli až z ďalekého východu."

O necelý rok som ako pustovník pri Comskom jazere čítal prednášku Rudolfa Steinera o Matúšovom evanjeliu. Píše sa v nej, že Traja králi boli zasvätení, na ktorých bola odovzdávaním z generácie na generáciu prenesená celá múdrosť Zarathustru. Mali schopnosť vykladať konštelácie a pohyby hviezd; vedeli, že keď hviezdy stoja vo vzájomnom vzťahu tak, že vznikne určitá konštelácia, potom sa naša Hviezda, náš veľký majster, vráti na Zem. A Traja králi prišli celkom doslova z východu, aby priniesli svoje dary tomuto dieťaťu. Pomyslel som si: Dobrotivé nebesá! Čo si to kázal ako katolícky kňaz v New Yorku - že je naivné predpokladať, že sa to skutočne historicky stalo?

Nielen Písmo, ale aj samotný Kristus sa pre mňa zmenil pri čítaní Rudolfa Steinera z niečoho bezcenného na niečo s nekonečným významom, musím povedať, lebo Kristus katolíckej cirkvi je v porovnaní s Kristom Rudolfa Steinera niečo chabé a bezvýznamné. Skrze Rudolfa Steinera človek zažije ohromujúce rozšírenie horizontov. Kristus je tu vnímaný ako duchovná bytosť, v ktorej sa do jedného organizmu spája moc všetkých anjelov, archanjelov, kniežatstiev, mocností, síl, panstiev, trónov, cherubov a serafov. Všetky bytosti planetárneho systému sú zjednotené v jeho srdci, v jeho láske. Nechápal som, ako mohlo kresťanstvo stratiť kozmický rozmer Krista. A dodnes počúvam, ako ľudia hovoria, že antropozofia Rudolfa Steinera je nekresťanská.

Okrem toho, Rudolf Steiner v mnohých zväzkoch popisuje, akým spôsobom je duch činný v každom atóme hmoty. Napríklad, ako môžeme pomocou duchovnej vedy porozumieť anjelským hierarchiám - každej v určitej postupnosti a úlohe, ako to ukázal Dionýzos (5) a tiež Tomáš Akvinský (6) a Dante (7). Popisuje, ako anjeli pridelujú úlohy prírodným duchom. To sú bytosti, ktoré pôsobia v živloch prírody. Nemajú samostatné myslenie, ale majú dušu a telo. Ich telá existujú v pevnom a tekutom živle a tiež vo vzduchu a teple. Sú to gnómovia, undiny, sylfy a salamandre, ktoré môžeme nájsť v Goetheho Faustovi, ale vnímajú sa len ako poetická fikcia. Avšak Goethe takto nikdy nepremýšľal, on mal na mysli celkom skutočných, činných duchov.

Dnešné ľudstvo a tiež dnešnú teológiu dobrí duchovia doslova opustili. Ale má to aj dobrú stránku: strata schopnosti vnímať všetky duchovné bytosti poskytuje individuálnej ľudskej bytosti možnosť samostatne a celkom z vlastnej iniciatívy hľadať ducha a postupne ho nájsť.

Ľudstvo nemôže nájsť cestu zo slepej uličky materializmu len cez vieru samotnú. Obyčajná viera bude schopná stále menej a menej „niest“ ľudskej bytosti. Moja mama sa vždy pýtala: „Synček, nemôžeš tomu jednoducho veriť?“ A ja som odpovedal: „Mama, závidím ti tú schopnosť jednoducho všetkému veriť, dokonca aj bez pochopenia podstaty. Ja to nedokážem.“

Ľudstvo v súčasnosti stojí na dôležitom prahu svojho vývoja, v ktorom musí prekonať materializmus, ak nechce spadnúť z jednej priepasti do druhej. To sa nedá uskutočniť pomocou návratu k starej viere; musí sa nájsť cesta vpred. Po niekoľkých storočiach vedeckého zdokonaľovania výskumu hmotného sveta môže túto cestu vpred ukázať jedine dôsledné, vedecké poznanie, rozšírené na všetkých stranách tak, aby zahŕňalo duchovno a nadmyslovnosť. A duchovná veda Rudolfa Steinera je takpovediac základnou gramatikou, ktorá nám bola daná, aby sme mohli vytvoriť vedu o nadmyslovom svete. V mnohých prednáškach Steiner zasahuje aj do „syntaxe“, ale v každom prípade nám dáva gramatiku profesionálneho jazyka o duchovne.

Ďalším významným faktom v prípade Rudolfa Steinera je to, že na všetko nazerá z hľadiska vývoja. Ľudstvo sa nachádza v procese vývoja, každý človek sa postupne vyvíja, všetko na Zemi sa vyvíja. Tvrdenie, ktoré je správne v jednom čase, nemôže byť nikdy rovnako správne v inom čase.

A tu sa dostávam k rozhodujúcemu konfliktu medzi cirkvou a antropozofiou, pri ktorom som si musel povedať, že ani pri najlepšej vôli nemôžem ďalej zostať v katolíckej cirkvi, pretože odo mňa vyžaduje, aby som hlásal jej dogmy. Uvedomil som si, že to, čo chcem hlásať a robiť, budem musieť hlásať a robiť niekde inde, lebo tieto dve veci sú nezmieriteľné. Táto nezlučiteľnosť sa týka len cirkvi ako inštitúcie, pretože obrana jej vlastnej moci stojí na prvom mieste. Netýka sa jednotlivých katolíkov, ktorí vždy môžu rozšíriť a prehĺbiť svoj katolicizmus zo všetkých strán.

A jeden z najvýznamnejších dôvodov existencie tejto nezlučiteľnosti spočíva v tom, ako cirkev uvažuje o vývoji. Pre Rudolfa Steinera je myšlienka, že pred dvetisíc rokmi povedal Kristus ľudstvu všetko, čo mu mal povedať a že už dnes nehovorí ako žijúci Vzkriesený k ľudstvu, nekresťanskou. Tvrdiť, že zjavenie Krista sa uzavrelo Novým zákonom, znamená odsúdiť Krista k mlčaniu, znamená to vyhlásiť, že odvtedy mu už ďalej nie je dovolené hovoriť. Kristus sľúbil ľudstvu, že s ním oslávi svoj druhý, duchovný príchod. Naozaj cirkev verí, že pri svojom návrate bude Kristus opakovať len tie isté veci, ktoré povedal pred dvetisíc rokmi? Koncepcia vývoja v Rudolfovi Steinerovi znie: Kristus sprevádza ľudstvo počas celej jeho cesty. Duchovne vždy hovorí a vždy má čo nové povedať, lebo úlohy vývoja sa menia.

To len ľudia ohluchli a viac nepočujú jeho hlas.

Najtemnejšiu priepasť tradičného kresťanstva vidím v dogme o pápežskej neomylnosti. Lebo táto dogma, pokiaľ má človek odvahu interpretovať ju z hľadiska kresťanstva, znamená: Žiadny človek nemá priamy prístup k duchu: s jednou jedinou výnimkou. A ani to nie pre svoju ľudskú podstatu, ale pre Svätú stolicu, na ktorej sedí. Táto tragédia kresťanstva je skutočne šokujúca. Lebo je to naopak: Vzkriesený je vo svojej nekonečnej láske prístupný každému človeku. Len pozemská moc si môže želať zabrániť ľuďom ako individuálnym duchom nadviazať rozhovor s Kristom.

Naozaj si cirkev myslí, že Kristus nemá nič nové, čo by povedal ľudstvu, ktoré je v celkom

odlišnej situácii, má celkom odlišné evolučné úlohy a výzvy, ako boli tie pred dvetisíc rokmi? Skutočnou smrťou kresťanstva je práve toto: nedovoliť Kristovi dvetisíc rokov znovu prehovoriť, dovoliť len interpretáciu toho, čo povedal pred dlhým časom, pričom táto interpretácia výlučne prináleží cirkvi. Toto je smrť kresťanstva.

Jedného dňa ma od Comského jazera pozvali bývalí kolegovia do Južnej Afriky, aby som učil v kňazskom seminári. Povedal som: „Rád pôjdem, ale musím vám celkom otvorene povedať jedno: Vidíte týchto 350 zväzkov? Som úprimným prívržencom Steinera a mienim ním aj zostať. Ak ma chcete ako Steinerovho prívrženca, rád pôjdem." Nemali ani tušenia, čo to znamená Steinerov prívrženec. Mysleli si, že ma poznajú zo študentských čias a že som sa nemohol z ničoho nič úplne zblázniť; potrebovali, aby niekto viedol kurzy, ktoré nechcel nikto viesť. „Pod' teda!" „V poriadku, pôjdem".

A zrazu som sa ocitol v Južnej Afrike v období apartheidu. Boli sme zvláštny prípad; vďaka moci cirkvi vláda tolerovala fakt, že v seminári žili spolu všetky rasy. Južná Afrika, ako viete, je krajina na Zemi, kde žijú všetky rasy, okrem iného aj viac ako milión Indov. Svoje životné poslanie tu začal uskutočňovať Gándhí.

A tak som sa ocitol pred študentmi, ktorí reprezentovali celé ľudstvo. Trvalo to päť rokov. Povedal som si, že pre mňa je duchovná veda Rudolfa Steinera metódou, ktorou sa snažím o univerzálnosť. Môžem študentom hovoriť, čo chcem, ale to musí byť preložené do ich jazyka. Musím sa pokúsiť preniknúť k nim vnútorne. Seminaristi boli vo veku 20 až 50 rokov, takže z pohľadu veku tam panovala veľká pestrosť - hoci ženy chýbali, lebo to bol katolícky seminár pre kňazov.

Povedal som si, že sa k nim musím priblížiť na ich úrovni. Musím hovoriť jazykom, ktorému budú rozumieť. Ako nájsť jazyk, ktorý je zrozumiteľný všetkým rasám, všetkým kultúram? Navonok bola našim jediným spoločným jazykom angličtina. Chcel som priniesť do každého ľudského srdca niečo dôležité, ale nechcel som sa opakovať. Bolo pre mňa obrovskou výzvou stavať mosty a musím povedať, že mi to išlo so študentmi dobre. Lenže časom sa začali komplikovať vzťahy s ostatnými.

Študenti mali na mne najradšej to, že som od nich, najmä pri skúškach, nevyžadoval zapamätané vedomosti, ale kládol som požiadavky na ich myslenie, na úsilie pochopiť. Za tie roky v Južnej Afrike som hlboko vďačný. Len vďaka duchovnej vede Rudolfa Steinera som bol schopný predstaviť filozofiu a teológiu rôznymi spôsobmi. Bolo nemožné, aby som so svojim svedomím urobil čo i len ten najjemnejší kompromis. Učil som všetko tak, ako to vidím, z pohľadu najčistejšieho kresťanstva, pretože to zároveň bolo aj najčistejšou duchovnou vedou.

Ako som povedal, učil som na kurzoch, na ktorých nechcel učiť nikto iný; a teraz vám musím povedať, aké to boli kurzy. Jeden bol kurz o Bohu, ďalší kurz o máriológii, inými slovami o Matke Božej. Tu som vysvetlil celý vývoj bytosti Sofie. Ďalším kurzom boli dejiny filozofie. Rudolf Steiner napísal malé dielko s názvom Ľudské a kozmické myslenie, v ktorom popisuje dvanásť možných svetonázorov. Na každý jav možno nazerať z hľadiska materializmu a tiež z hľadiska spiritualizmu, realizmu, idealizmu, racionalizmu, dynamizmu, senzualizmu,

pneumatizmu, matematiky, monádizmu, fenomenalizmu a psychizmu. Okrem nich existuje sedem druhov vnútorného prístupu k skutočnosti. Dejiny filozofie som teda vysvetľoval tak, že som ukázal, ako každý mysliteľ uprednostnil jeden z týchto spôsobov myslenia; jeden viac tento a druhý viac tamten; zatiaľ čo realita ich obsahuje všetky.

Pred niekoľkými dňami som v starom atlase našiel svoje materiály, sťahoval som sa totiž tak často, že vlastným máločo zo svojej minulosti. Pripravil som si ich na kurz o Bohu; a teraz by som vám chcel prečítať, čo som vyžadoval od študentov.

KURZ o BOHU - vidíte, že kurz bol o Bohu. Napíšte, čo viete o 3 z nasledujúcich tém: - Bolo tu šesť bodov, ale študenti mali písať len o troch. Mohli vynechať oblasti, o ktorých nechceli písať.

Prvá téma: TEIZMUS a POSTTEIZMUS, to znamená čas s Bohom a po Bohu. Sokrates a Ježiš o Bohu; vznik teizmu.

Druhá téma: SÚMRAK BOHA. - Ako sa to dá povedať v nemčine? Zatemňovanie vedomia o Bohu? - Alebo Nietzscheho „Boh je mŕtvý“ a potom Martin Buber, Dietrich Bonhoeffer, Karl Rahner a ich spoločné pozorovania. Ako tu študentovi poslúži pamäť? Minimálne, ak vôbec; musí zaktivizovať svoje myslenie. K tejto téme bude schopný napísať len to, čo skutočne pochopil.

Tretia téma: PREMENY BOHA; ako sa môže Boh meniť? Môže sa Boh vôbec meniť? Existuje vývoj vo sfére božského?

Štvrtá téma: DÔKAZY O BOHU A VIERA V BOHA. Dôkazy existencie Boha a viery v Boha. 5 spôsobov Tomáša Akvinského a Anselmov ontologický dôkaz; dialóg všetkých ľudí o Bohu.

Piata téma: BOH AKO OSOBA: byť osobou a viera v Boha; Boh ako osoba: antropomorfizmus?

Šiesta téma: NÁŠ OSOBNÝ ROZHOVOR S BOHOM: Božia prítomnosť v celistvosti reality; kritika modlitby ako dialógu s Bohom. A to bolo všetko.

Ďalší príklad toho, ako som sa pokúšal vybudovať most medzi katolicizmom a duchovnou vedou, najmä pri problematickej otázke opakovania pozemských životov. Jedného dňa sa ma študenti spýtali, čo si myslím o reinkarnácii, pretože vedeli, že v 350 zväzkoch Steinera, ktoré mám v izbe, je tiež zmienka o reinkarnácii. A ja som povedal: „Nepýtate sa ma to preto, lebo sa zaujímate o reinkarnáciu, ale preto, že sa chcete uliať z prednášky. Nebojte sa; ako študent som to robil tiež, ak bol profesor nudný.“ A povedal som im, že keby som teraz prednášal na túto tému, nemali by z toho veľa úžitku. „Navrhujem, aby sme sa pokúsili zahrať si hru o Judášovi po smrti.“ Mnohí černosi sú rodenými hercami a ja som navrhol, aby sme si zahráli hru o tom, čo sa stane s Judášom po jeho smrti, aby sme videli, či sa Bohu podarí poslať ho do pekla, alebo či sa Judášovi podarí sa z toho vyrozprávať. Práve táto myšlienka ma priviedla ku knihe o Judášovi, ktorú som napísal v Amerike.

Takže hlavnou myšlienkou bolo, stručne povedané, že Judáš rozpráva, lebo v Evanjeliu neurobil Kristus nič, aby mu zabránil spáchať samovraždu, a to je dôležitá otázka - ako môže Kristus dovoliť Judášovi spáchať samovraždu, ak nie je presvedčený, že Judášov vývoj ďalej pokračuje. A na to Judáš reaguje takto: „V poriadku, v poriadku, drahý Bože; povedzme, že som úplne všetko pokazil; až teraz to vidím, keď sa predo mnou rozprestiera celý život. Povedzme, že som naozaj urobil všetko zle. A tým najhorším bolo vziať si vlastný život. Ale prečo mi tak tvrdohlavo odmietaš dať druhú šancu, aby som to mohol napraviť a poučiť sa zo svojich chýb?"

V Ríme, meste kde sa dá získať najlepšie teologické vzdelanie v katolíckej cirkvi, som nikdy nepočul ani jedinú prednášku o tejto otázke. Nie sú to príznaky toho, že tradičné kresťanstvo sa stáva anachronizmom? Lebo každý moderný ľudský duch musí uznať, že človek zomiera práve na začiatku svojho vývoja. Jeho vývoj sa sotva začal; nekonečný potenciál v ňom stále ešte drieme. Kým sme, dokonca aj tí najlepší z nás, na konci života, ak nie začiatkami a ničím viac? A z tohto prvotného počiatku sme úplne nelogicky katapultovaní do konečného stavu na celú večnosť?"

Nakoniec som musel katolícku cirkev opustiť, lebo nech som sa snažil akokoľvek, nefungovalo to. Ja som inak vždy rád všade tam, kde môžem povedať to, čo musím povedať. Musel som však odísť hlavne preto, lebo som sa pýtal na reinkarnáciu a navyše som o nej zverejnil svoje presvedčenie.

Pália sa tým mosty, ak človek cíti potrebu odísť? V Mníchove som si pobalil svojich pár vecí, vlastne svojich pár kníh, a odišiel som. Našiel som si pivnicu, kde som ich mohol načas odložiť. Pre mňa ako pre cudzinca bolo veľmi náročné nájsť v Nemecku dokonca aj jednoizbový byt. Začal som mať obavy, ako si zarobím peniaze, aby som zaplatil nájom. A môžem vám povedať, že zo dňa na deň sa ľudia z katolíckej cirkvi, s ktorými som vyrástol a desaťročia pracoval, zrazu stratili a už nikdy som o nich nepočul.

Myslel som si, že ľahko nájdem nový domov u antropozofov. Ale nebolo to tak. Na všetkých stranách som sa takmer bez výnimky stretával s predsudkami antropozofov. Mnohí z nich vo mne počuli či videli len určitú zaškatuľkovanú predstavu, napríklad jezuitu, ktorú už mali v hlavách. Myslím, že predstavitelia Antropozofickej spoločnosti, ktorí ma ohovorili pred svojimi skupinami ako jezuitu alebo dokonca špióna Vatikánu, budú mať čo vysvetľovať pre túto lož, keď sa po smrti stretnú s Kristom.

Teraz musím byť ešte stručnejší. Dúfam, že mi to odpustíte, lebo nemám možnosť detailnejšie vysvetliť dôvody pre to, čo hovorím. Dospel som k presvedčeniu, že s antropozofmi to nebolo ľahké hlavne preto, že po smrti Rudolfa Steinera Antropozofická spoločnosť v podstate zopakovala fenomén katolíckej cirkvi.

Poznám skutočne mnoho antropozofov; nadviazal som kontakty s väčšinou pobočiek nielen v strednej Európe, ale tiež v Amerike, v Taliansku a ďalších krajinách vrátane Británie, takže Antropozofickú spoločnosť dobre poznám. Poznám mnoho členov, ktorí svoj zrak upierajú k Dornachu rovnakým spôsobom, ako to robia dobrí katolíci vo vzťahu k Rímu. Je to ľudské, je to pochopiteľné, neberte to ako kritiku. Je to takmer zákon evolúcie: Každá inštitúcia so svojimi záujmami a nevyhnutnými praktickými záležitosťami v priebehu času zmení priority tak veľmi, že duchovno začne hrať len sekundárnu úlohu.

A práve tak, ako katolícka cirkev verí, že ju Kristus založil, aby ďalej šírila jeho dielo, a preto sa považuje za svätú, aj veľa antropozofov verí, že Steiner znovuzaložil Antropozofickú spoločnosť na Vianočnom zjazde 1923/24 preto, aby šírila ďalej jeho dielo, a že je preto svätá. Ale obidve presvedčenia - vôbec o tom nepochybujem - sú hlboko nekresťanské, lebo obe sú opakom základnej pravdy vyslovenej Kristom: „Moje kráľovstvo nie je z tohto sveta.“ Akokoľvek ľudsky pochopiteľné to môže byť, ja nebudem nikdy ochotný urobiť kompromis v otázke, ktorej som zasvätil celú svoju existenciu.

A dvetisíc rokov kresťanstva znamenalo postupné podrobovanie Kristovho ducha, aby bol spoločensky prijateľný pre tento svet. Celá teológia sa dnes takmer výlučne zaoberá len ospravedlňovaním za to, že Kristus má práve takúto podobu. Ospravedlňujeme sa za fakt, že musíme hovoriť o vzkriesení; pokúšame sa urobiť Krista takým meštiackym a ľahko stráviteľným, ako sa len dá, lebo veď to bol idealista a taký naivný, že ťažko môže vôbec niekto brať vážne, čo navrhol pre spoločenský život.

Antropozofická spoločnosť urobila Rudolfovi Steinerovi v podstate to isté, čo urobila cirkev Kristovi, ak môže človek porovnávať malé s veľkým. Lebo dobrý katolík, cirkev a Kristus sú neoddeliteľné jedno od druhého. Podobne veľa členov Antropozofickej spoločnosti cíti, že lojálnosť k Steinerovi sa nemôže oddeliť od lojálnosti k spoločnosti. Ale keď sa niečo duchovné a niečo pozemské - ako inštitúcia - vyhlasuje za neoddeliteľné, potom sa v priebehu času to pozemské, z dôvodu nepretržitej praktickej nevyhnutnosti, považuje za dôležitejšie ako duch, ktorý nepozná žiadne obmedzenia. Teda vo vzťahu k Rudolfovi Steinerovi sú tu dnes v podstate dva protichodné prúdy, ktoré sa navzájom vylučujú a ktoré by som nazval takto: Steinerovi dogmatici a Steinerovi zried'ovači. Prví mali rozhodujúci vplyv na obraz antropozofie v posledných desaťročiach, kým tí druhí zosilneli v posledných rokoch. A vzájomné vylučovanie týchto dvoch prúdov slúži tomu, aby sa všetko, čo sa týka duchovnej vedy ako takej, zatlačalo do úzadia a do popredia vynášala inštitúcia s jej prioritami.

Ale ak má ľudstvo nájsť východisko zo slepej uličky materializmu, štúdium obsahu duchovnej vedy je dnes tým najdôležitejším. Za dvetisíc rokov kresťanstva nevidím nikde osobnosť, ľudského ducha, v ktorom by sa Kristus vyjadril takým zásadným a komplexným spôsobom ako v antropozofii Rudolfa Steinera a som celkom presvedčený, že v nadchádzajúcich desaťročiach a storočiach sa katolícka aj protestantská cirkev budú musieť s touto duchovnou vedou zmieriť. Od toho závisí, či kresťanstvo prežije alebo zanikne; nevidím inú možnosť. Vyslovujem tieto veci z hľadiska dôkladného poznania oboch strán, lebo by bolo iné, keby som vyrástol v antropozofických kruhoch a nezažil tradičné kresťanstvo na vlastnej koži.

V prvých rokoch čítania Steinera som si myslel, že som našiel množstvo protirečení a dôsledne som si o nich robil poznámky, lebo som chcel Steinera prichytiť pri chybách. Ale po čase som si uvedomil, že to bolo preto, že som ešte nebol schopný chápať veci dostatočne hlboko a komplexne. Veľmi stručne len jeden príklad za všetky: Pri jednej príležitosti Steiner hovorí, že Kristus vyslovil na kríži: „Bože môj, Bože môj, prečo si ma opustil?“ a pri inej príležitosti: „Bože môj, Bože môj, ako si ma vyzdvihol.“ Istý čas som si myslel, že jedno vylučuje druhé, až kým sa mi konečne nepodarilo pochopiť, že oba výroky k sebe neoddeliteľne patria. To ľudské, príliš ľudské (8) zažíva v okamihu smrti opustenosť; ale to presne preto, že duch a duša sú vyzdvihnuté a oslobodené. Problémom bolo, že som nesprávne predpokladal, že Kristus mohol vysloviť len fyzicky počuteľné slová a že len takéto slová sa dali počuť.

Ja chápem Rudolfa Steinera tak, že v ňom nám Kristus poslal človeka - Kristus má právo to urobiť - ktorý hovoril verejne len o tých veciach, o ktorých bol na základe zmyslového a nadzmyslového pozorovania presvedčený, že sú pravdivé. A vždy dodal, že o každom subjekte by sa dalo ešte mnoho povedať, lebo každý jav je nevyčerpatel'ny.

Viem, že tento pohľad nie je veľmi populárny vo veku „vyrovnávacích procesov“ - odpustite mi - demokracie. Viem, že to, čo hovorím, je pre veľa ľudí vrcholom dogmatizmu. Keďže už viac netolerujeme ľudské bytosti, mnoho ľudí začína tolerovať pravdu. Ich chápanie tolerancie znamená, že každý má len svoj subjektívny názor - a neexistuje žiadna objektívna pravda. Tolerancia jedného k druhému podľa nich znamená, že všetky názory majú takú veľkú alebo tiež takú malú hodnotu ako všetky ostatné. Netolerantným je ten, kto tvrdí, že našiel pravdu, ktorá je platná a záväzná pre všetkých. Takejto pravde nie je dovolené existovať. Ale tento relativizmus týkajúci sa pravdy nie je nič iné ako totalitná zbraň mocností, ktoré by chceli vo svojej netolerantnosti zakázať ľuďom klásť otázky a hovoriť pravdu.

Uzavriem svoj prejav básňou, ktorá môže kresťanom znieť ako modlitba a antropozofom zase viac ako meditačná báseň, básňou zapísanou na zdrap papiera Rudolfom Steinerom. Ja žijem s týmito veršami, často si ich hovorievam, keď sa prechádzam po Čiernom lese, kde žijem. Týmito veršami by som chcel vyjadriť, čo žije pravdepodobne najhlbšie v mojom duchu a mojom srdci. Tento verš celkom jasne ukazuje, kde stojí Rudolf Steiner vo vzťahu ku Kristovi a hoci neverím, že som pokročil tak ďaleko vo svojom vývoji, ako vyžaduje tento verš, úprimne hovorím, že robím všetko, čo môžem, aby som sa v tomto smere vždy ďalej zdokonaľoval.

Ak táto báseň v skratke vystihuje ducha antropozofie Rudolfa Steinera, potom by mohla byť pomôckou pre mnohých, ktorí hľadajú most, čo by ich previedol od tradičného kresťanstva k jeho obrode. Vnímajte túto báseň ako most do budúcnosti. Žijem v nádeji, že čoraz viac ľudských bytostí, a najmä čoraz viac kresťanov, bude schopných prežiť duchovnú vedu Rudolfa Steinera ako začiatok druhého príchodu Krista. A že budú mať odvahu udržať túto duchovnú realitu čistou a oslobodenú od všetkých nárokov pozemskej moci presadzovaných ktoroukoľvek inštitúciou.

Na konci tejto básne hovorí Rudolf Steiner o duševných hl'bkach; teda o vnútre človeka, jeho myslení, cítení a v'oli. Hovorí o duševných silách; to sú trojnásobné nástroje duše - všetky sily, ktoré má človek spoločné s nerastmi, rastlinami a zvieratami. Hovorí o duševnej úcte (v nem. v pluráli), ktorou sa človek prihovára trojnásobným hierarchiám: anjelom, archanjelom, archai (kniežatstvá alebo aj duchovia času), mocnostiam, silám, panstvám (Rudolf Steiner ich nazýva duchmi formy, duchmi pohybu a duchmi múdrosti) a potom trónom, cherubínom a serafínom. Vo vzťahu k nim všetkým duša prežíva úctu. A hovorí o úcte v množnom čísle (Ehrfurchten), lebo človek musí cítiť úctu jedným spôsobom k anjelovi, celkom iným spôsobom k archanjelovi a ešte iným spôsobom k duchovi času alebo trónom, cherubínom a serafínom.

Potom by sme si mohli urobiť päťminútovú prestávku a pre tých, ktorí stále majú čas a záujem, tu bude možnosť klásť otázky.

Keď si hovorievam tieto slová v Čiernom lese, myslím tiež na svoj osamelý život, lebo som zažil dosť samoty aj vo svojom antropozofickom živote. Myslím na všetkých kresťanov, na všetkých antropozofov a modlím sa ku Kristovi, aby vždy viac kresťanov našlo odvahu nepripravovať Krista o jeho veľkosť a aby kresťania a antropozofi našli odvahu nezmenšovať význam Rudolfa Steinera.

Takže, ako som už povedal, slová Rudolfa Steinera písané rukou na kúsok papiera:

V mojom cítení potreby TVOJEJ Milosti, Kristovo

Svetlo sveta ja bez prestania očakávam - otvárajúc

celou svojou silou brány duše

TVOJMU osvieteniu.

Ticho vo svojom vnútri budem stáť a

ďakovať TI za TVOJ dar. Darujem

ho

ako TVOJ dar ľudstvu.

Nástrojom TVOJHO slova

chcem sa stať

z duše najlepšími

silami pravdivými

hĺbkami najtichšími

úctami.

Ďakujem za počúvanie.

Otázky a odpovede zo stretnutia po skončení prednášky

Poslucháč: Chcel by som sa spýtať, v akej súvislosti Antropozofická spoločnosť tvrdí, že Mohamed a Kristus sú jedna a tá istá bytosť? Veľmi by ma to zaujímalo.

Archiati: Pokúsim sa veľmi stručne uviesť pár faktov. Dvakrát sa konala konferencia o svetových náboženstvách, jedna v roku 1995, na ktorej som prednášal. Hovoril som o kresťanstve. Bol tu aj Sergej Prokofieff a Abouleiš, ktorého som už spomínal. Ďalšia veľká konferencia o tejto téme sa konala v roku 2000, kde som nebol prítomný. Kniha, v ktorej je tento Abouleišov výrok publikovaný, vyšla vo vydavateľstve Goetheanum Press a editovala ju Virginia Sease, ktorá je tiež členkou výkonného výboru. Kniha sa volá Ezoterizmus svetových náboženstiev a obsahuje program a prednášky druhej konferencie. Názor týkajúci sa Krista a Mohameda je vyjadrený v prednáške od Abouleiša, ktorý hovoril o islame a antropozofii.

Rudolf Steiner povedal, a ja získavam rovnaké presvedčenie, keď čítam Korán, že duch Mohameda sa objavil ako nevyhnutná protisila ku Kristovmu duchu. Toto je celkom neoddiskutovateľne názor Rudolfa Steinera na islam. Takéto protisily sú nevyhnutné, samé osebe nie sú ani dobré ani zlé. Zato spôsob, ako ich používa jednotlivec, môže byť dobrý alebo zlý. Pre ľudstvo môže mať napríklad zničujúce následky, ak si pomýli protisilu so silou samotnou, alebo ak ich bude považovať za rovnocenné. Keď výkonný výbor Antropozofickej spoločnosti propaguje prostriedkami tlačenej slova názor, že duch Mohameda a duch Krista sa majú považovať za rovnocenné, robí sám zo seba nástroj protikresťanských síl, ktoré využívajú nemiernu toleranciu s cieľom zničiť vedomie jedinečnej úlohy Kristovho ducha v ľudstve.

Pán Aboulejš prednášal vo veľkej sále Goetheana aj v nedeľu v roku 1995 a jeho kľúčová myšlienka bola nasledujúca: duch Koránu je ten istý ako duch kresťanstva - akoby práve toto učila antropozofia. Bol som tam, bolo to v nedeľu ráno, v čase, v ktorom sa už 2 000 rokov oslavuje v kresťanskom svete kresťanský rituál. O päť rokov neskôr bol pozvaný opäť, znovu urobil to isté vyhlásenie a tentoraz to bolo dokonca publikované.

Keby bola antropozofia Rudolfa Steinera pre výkonný výbor dôležitejšia ako jeho vlastná moc, vedenie by nikdy neuvažovalo o tom, že vydá takéto obrovské rúhanie voči Kristovi vo vydavateľstve Goetheanum Press a bude takto rozširovať jeho vplyv do celého sveta.

Prosím, ukážte mi člena Antropozofickej spoločnosti, ktorý verejne, nahlas a počuteľne proti takému niečomu namietal. Nejedna tragédia ľudstva je dôsledkom toho, že tisíce antropozofov, pravdepodobne bez toho, aby si to uvedomili, tragicky uprednostnili svätú inštitúciu pred kresťanskou podstatou antropozofie Rudolfa Steinera. Lebo čo myslíte? Nepoteší sa ne jeden katolík či protestant, keď sa to v tej knihe dočíta? Nepovie: „Ako môže antropozofia tvrdiť, že je kresťanská, keď výkonný výbor Antropozofickej spoločnosti pod úplne nekresťanskou zámienkou ospravedlňovania tolerancie rozličných názorov, a nie ľudí, ide tak ďaleko, že uverejní takéto bohorúhanie voči Kristovi?“ Nemá vari výkonný výbor ani poňatia, aký zničujúci vplyv má takáto hlboká nepravda na ľudstvo?

Poslucháč: Nie je vari z tej knihy jasné, že ide o osobný názor jednotlivca, keď sa tu prezentuje niekoľko svetových náboženstiev, že je to názor jednotlivca, a nie výkonného výboru alebo spoločnosti? Nepredkladá sa to takým spôsobom, že si vieme predstaviť, že ide o rešpektovanie názoru jednotlivca, a nie o názor výkonného výboru?

Archiati: Nuž, to je práve to, čo sa snažím vysvetliť. V príhovore editorka Virginia Sease, členka výkonného výboru, hovorí: „Za obsah prednášok zodpovedajú prednášajúci.“ Ale ja sa vás pýtam: Kto nesie väčšiu zodpovednosť voči Kristovi a ľudstvu? Ten, kto tieto myšlienky myslí ako obsah svojej mysle, kde má na svoje presvedčenie také právo ako ktokoľvek iný, alebo ten, kto tieto myšlienky zverejní tlačou, zobjektivizuje ich a umožní im presadiť svoj vplyv v celom ľudstve?

V rozhodnutí vytlačiť tieto bohorúhačstvá proti Kristovi pracujú prostredníctvom účastníkov, dokonca prostredníctvom ich najlepších úmyslov, duchovia lži; sú tu v činnosti protikresťanské sily, ktorých cieľom je zničiť kresťanstvo a antropozofiu.

Kým si človek niečo myslí, jeho myšlienky, ako v prípade pána Aboulejša, sa nachádzajú vnútri jeho duše, zostávajú takpovediac jeho osobnou záležitosťou. Od momentu, ako boli vydané, pôsobia s reálnymi dôsledkami v rámci celého ľudstva. V letáku, ktorý som rozdával, citujem Steinerove slová, že takéto veci okamžite využívajú sily zla. Pôsobia magicky a ich vplyv je zlý na ľudstvo ako celok. (Tento leták môžete nájsť na adrese: www.archiati.de v časti Spisy).

Vidíte, v nijakom prípade neberiem výkonný výbor na zodpovednosť za žiadny z jeho názorov, lebo výkonný výbor nemá menšie právo na svoje presvedčenia, každý má právo na svoje názory. V antropozofii je úplná sloboda presvedčenia. Ale je zničujúcim pošpinením antropozofie Rudolfa Steinera, ak výkonný výbor Antropozofickej spoločnosti vytlačí to najväčšie bohorúhanie voči Kristovi. Pre tento skutok, pre tento čin, beriem na zodpovednosť výkonný výbor, lebo je celkom nehanebný. A potom prídu antropozofí, členovia spoločnosti a povedia, že Archiati nemá nič iné na práci, ako vyrábať problémy, že je dogmatický a netolerantný. K tomu môžem povedať len toľko: Ja samozrejme tolerujem a rešpektujem Aboulejšove myšlienky, ale nikdy by som nechápal ako svoju povinnosť ich vydať, nechať ich objektívne pôsobiť na celé ľudstvo, keď som presvedčený, že vyústia do najväčšieho bohorúhania voči Kristovi a pošpinenia a popretia Rudolfa Steinera, čo zákonite spôsobí len ďalšie neľudskosti vo svete.

Ak sú v Dornachu takí tolerantní, prečo nikdy nepozvali katolíckeho pápeža? On má takisto svoj názor. Alebo tu ich tolerancia končí? Len preto, že pápež nedáva antropozofom prácu, a pán Aboulejš áno?

Poslucháč: Až doteraz som bol presvedčený, že jednotlivé pravdy sa navzájom dopĺňajú, ale po tom, čo som práve počul, si tým už nie som istý. Ako to je? Skutočne ma to trápi. Dopĺňajú sa jednotlivé pravdy alebo nie? Myslím to v najširšom zmysle. Myslím tým, že ak sú všetky otázky o Bohu a podobných veciach súčasťou úprimného hľadania pravdy, potom sa podľa mňa dopĺňajú, a tak sa ich snažím predstaviť ostatným. Ale teraz som trochu šokovaný a mám pocit straty.

Archiati: Dobre, možno to nie je až také zlé. Som vďačný za otázku, ktorú kladiete. V skratke by som rád povedal, že pravda nikdy nie je záležitosťou buď alebo. Pravda je spôsob, v ktorom sa ľudský duch pokúša ponoriť do skutočnosti a ešte lepšie jej porozumieť. Všetko, čo je v súlade so skutočnosťou, je pravda. A základnou pravdou kresťanstva, takisto ako aj základnou pravdou antropozofie je, z môjho pohľadu, že skutočnosť vo všetkých jej prejavoch je nevyčerpatel'ná.

Ten človek žije v pravde, ktorý pri hľadaní pravdy vždy cíti, že je na ceste, lebo môže v určitom čase nazerať vždy len na jednu časť celku a vždy sa bude chcieť pozrieť na celok aj z iných uhlov pohľadu... Dôvodom, prečo skutočne milujem duchovnú vedu Rudolfa Steinera viac ako pred dvadsiatimi piatimi rokmi, je to, že sa nikdy nestáva systematickou, nikdy nezužuje obzory. Vždy, keď prevrátim stránku na konci prednášky Rudolfa Steinera a začína nová prednáška, pristupuje k skutočnosti, o ktorej hovorí, z celkom odlišného uhla. Chyby sú vždy jednostrannosťou v myslení. Keď som musel odísť z katolíckej cirkvi, cítil som, že katolícka viera alebo katolícke obzory pravdy sú úplne konečné, ale duchovná veda Rudolfa Steinera zostáva celkom otvorená na všetkých stranách.

Ak máte dva kruhy, menší a väčší - odpustite mi, že to takto podávam; nie je to arogancia, ak je to pravda, ak to tak naozaj je - potom menší kruh bude musieť zatradiť väčší, usvedčiť ho z herézy, lebo menší kruh neobopína v sebe väčší. Ale nikdy to nie je o tom, že by z herézy usvedčil väčší kruh menší, lebo ten väčší obopína a zahŕňa v sebe ten menší.

Nikdy som nemusel poprieť ani kúsok úprimného katolicizmu; všetko sa len zväčšovalo a prehlbovalo. Steiner nikdy nehovorí, že niečo je tak, ako to je. On hovorí - pozrite, na tento jav môžete nazerať z tejto strany a potom vyzerá takto. Ak sa naň pozeráte z tejto druhej strany, potom znovu vyzerá inak. Nikdy som nikde nenašiel Kristovu bytosť, jeho pôsobenie, spôsob, akým oslavuje svoj návrat k ľudstvu, opísaný z toľkých rôznych uhlov ako v Rudolfovi Steinerovi. Ľudský duch sa vďaka tomuto faktu môže radowať bez konca. Musím povedať katolíckej cirkvi a tiež protestantskej cirkvi: Nemáte tušenia, čo leží v zálohe pre ľudstvo, aké duchovné poklady má Kristus stále len otvoriť.

To preto som cítil, že v duchovnej vede Rudolfa Steinera je chyba vylúčená z princípu z dôvodu metódy samotnej. Túto metódu nazýva Rudolf Steiner „snaha o všestrannosť“. Pretože skutočnosť vo všetkých svojich javoch je nevyčerpatel'ná, musíme sa na ceste za pravdou vyhnúť dvom nástrahám. Prvou je nástraha dogmatizmu, ktorý je presvedčený, že má nárok na celú pravdu na základe niekoľkých pojmov. Druhou je relativizmus, ktorý verí, že všetko je len subjektívne, že existujú len osobné názory a žiadna objektívna pravda.

Rudolf Steiner kráča strednou cestou: podľa neho tu existuje objektívna pravda - každý človek ju postupne môže nájsť, len bude vždy na ceste hľadania, ktoré nebude nikdy celkom ukončené. Našou úlohou je uchopovať vždy nové aspekty skutočnosti v ich objektívnosti a uvádzať ich do súladu s tými, ktoré sme spoznali predtým. Je to také ako s veľkou budovou alebo krajinou, ktorá sa môže fotografovať z každého predstaviteľného uhla. Bolo by absurdné myslieť si, že rôzne fotografie sú nepravdivé len preto, lebo sa líšia jedna od druhej. Stačí ich len poskladať dokopy a vytvorí sa súvislý obraz. Skúsenosť, ktorú získavame pri čítaní Steinera, spočíva v tom, že každá skutočnosť môže byť popísaná vždy z nového stanoviska. Nové hľadiská tak, ako sa objavujú, sú pravdivé nielen preto, že neprotirečia tým starým, ale predovšetkým preto, že na ne vrhajú nové svetlo. Je to ako výstup na horu: Čím širšia je plocha, ktorú môžem pozorovať, čím viac jednotlivých, pozorovateľných prvkov je začlenených do úplného, všetko obopínajúceho celku, tým viac získavame pravdu o hore, čiže pravdivý, hoci nikdy nie vyčerpávajúci, odraz jej skutočnosti.

V Evanjeliu podľa Jána sa píše: „Poznajte pravdu a pravda vás oslobodí.“ (Autorov výrok v prednáške by znel: „Poznáte pravdu a pravda vás oslobodí“, pozn. prekladateľ'a.) Nikdy nekončiaci výprava za pravdou obdarúva ducha vo všetkých smeroch pružnosťou a slobodou.

Ďakujem pekne a dobrú noc.

Keďže to nemusí zaujímať všetkých čitateľov, nasledujúca rozširujúca časť bola pridaná ako príloha na záver prednášky.

Opakovanie niekto pripisuje Steinerovi výrok, ktorý jednoducho nemohol vysloviť, konkrétne, že on sám spojil svoju karmu s Antropozofickou spoločnosťou - teda s pozemskou inštitúciou ako takou. Tento výrok je vo svojej podstate nekresťanský, pretože naznačuje, že nespojil svoju karmu so všetkými ľudskými bytosťami rovnako. Lebo každá pozemská inštitúcia vyčleňuje tých ľudí, ktorí do nej nepatria. Je podobne nekresťanské povedať, že Kristus zviazal svoju aktívnu činnosť s katolíckou cirkvou, lebo to by znamenalo: nie so všetkými ľuďmi rovnako.

Preto sa inštitúcia Antropozofická spoločnosť považuje za svätú, a preto bol jej predseda schopný oficiálne, v časopise *Das Goetheum*, vyhlásiť o istom človeku - nezáleží na tom, kto to je, v tomto prípade osoba, ktorá k vám práve teraz hovorí - že sa mylí a že má škodlivý vplyv. Ani jeden hlas, ani jeden počuteľný hlas nevyslovil: to je nekresťanské, je v protiklade s duchom kresťanstva použiť moc na vylúčenie človeka pre jeho presvedčenie. A neskôr sa začala Antropozofická spoločnosť čoraz častejšie za duchovného veľikána Rudolfa Steinera hanbiť, ospravedlňovať sa zaňho a doslova ho podceňovať.

Chcel by som tu stručne poukázať na tri príznaky, tri fakty, o ktorých môžete následne uvažovať. Považujem ich za extrémne výpovedné. Tieto tri príznaky vám ukážu, v čom spočíva môj boj s antropozofiou - takou, aká dnes skutočne existuje. Skutočné kresťanstvo cirkví dnes vyzerá tak, že sa človek takmer musí ospravedlniť, ak verejne spomenie meno Kristus. A dnešná Antropozofická spoločnosť vo svojej skutočnej podobe spôsobila podľa mojich skúseností to, že keď sa spomenie meno Rudolfa Steinera, väčšina ľudí v Nemecku, ktorí to meno poznajú, sa uzavrie do seba a akékoľvek súvislosti odmietne. A pritom kresťanstvo a antropozofia sú dve veci, pre ktoré žijem, a ktorým skúšam napriek všetkým svojim nedokonalostiam slúžiť zo všetkých síl, ktoré mám.

Prvý príznak: Pred časom sa objavila publikácia vydaná nakladateľstvom *Goetheanum Press* pod dohľadom výkonného výboru v Dornachu. Je to kniha *Ezoterika svetových náboženstiev*, v ktorej Egyptan menom Aboulejš tvrdí, že duch Krista je to isté ako duch Mohameda: Mohamed a Kristus sú duchovne jedno. Na strane 66 sa doslova hovorí, že Mohamed sa môže nazývať „nosiťom Kristovho impulzu“. Túto knihu vydal výkonný výbor Antropozofickej spoločnosti vo vydavateľstve *Goetheanum Press*, a tá rozširuje svoj vplyv po celom svete. Považujem to za najväčšie možné rúhanie voči Kristovi a taktiež za najhoršie očiernenie a popieranie antropozofie Rudolfa Steinera.

Považovať Kristovho ducha a ducha Mohameda za jedno a to isté znamená - pokiaľ rozumiem kresťanstvu a Steinerovi správne - poprieť a zrušiť jedinečnú kvalitu Kristovho ducha. A ak to niekto robí, ak tento spôsob myslenia prevláda, potom sa ľudstvo rúti do priepasti. Bez Kristovho ducha tu zostane len človek ako prírodná bytosť a nič viac ako vyššie zviera. A ak tento duch postupne získa nadvládu, potom - zachráň sa, kto môžeš! Už teraz existuje dost' utrpenia spôsobeného týmto nekresťanským obrazom ľudského pôvodu.

Druhý príznak: Na výročnom valnom zhromaždení Antropozofickej spoločnosti v roku 2002 vo Francúzsku mal člen výkonného výboru Bodo von Plato prednášku o základných zásadách, v ktorej okrem iného povedal: „Rudolf Steiner bol jedným z mnohých, ktorí v tom čase bojovali za znovuoobnovenie kultúry. Bol," a teraz citujem jeho presné slová, „... vášnivým kritikom svojej doby. A ako každý, kto sa vážne zapája do dialógu s dobou, v ktorej žije, zašiel pri vyslovení určitých súdov niekedy príliš ďaleko.“ (Z publikácie *Les Nouvelles de la Société anthroposophique en France*, máj - jún 2002, s. 6.) Bodo von Plato hovorí zároveň za zvyšok predstavenstva a ďalej hovorí, že „my“ dnes musíme mnoho vecí posudzovať inak ako Steiner vo svojej dobe.

Takéto veci prejdú nepozorovane spiacim vedomím väčšiny členov Antropozofickej spoločnosti, lebo jedine takýmto spôsobom môže inštitúcia zväčšiť svoju moc. A ja som si

pomyslel: Aha, Antropozofická spoločnosť v Dornachu má teraz vo svojom výkonnom výbore superpápeža, ktorý bude hovoriť členom, kde a kedy zašiel Rudolf Steiner „príďaleko“ a kedy príďaleko nezašiel, pretože on jediný to vie. Je jednou z tragédií ľudstva súčasnosti, že antropozofi sa začínajú ospravedlňovať za fakt, že Rudolf Steiner je príliš nestráviteľný, aby mohol byť akceptovateľný pre úroveň tohto sveta. Lebo, čo to znamená, že niekedy „zašiel príďaleko“, lebo bol vášnivým kritikom svojej doby? Znamená to, po slovensky povedané, že v mnohých prípadoch prekrútil pravdu, dámy a páni, ak mám byť celkom úprimný. Ale keby to bola pravda, už dávno by som prestal dňom aj nocou študovať Steinera a snažiť sa preniknúť ešte hlbšie do jeho antropozofie. Lebo ak „niekedy“ prekrútil pravdu z dôvodu svojho vášnivého zápalu, prečo nie najmenej tisíckrát? Koniec koncov, tvrdil milión vecí.

Niektoré zo Steinerových výrokov o evolúcii ľudských rás podnietili vládne vyšetrovanie v Holandsku, ktoré dospelo k záveru, že diela Rudolfa Steinera obsahujú prvky rasovej diskriminácie. Paul Mackay, člen predstavenstva Antropozofickej spoločnosti v Holandsku, publikoval dňa 23. 2. 1996 v reklamnej časti všetkých štyroch národných denníkov nasledujúci výrok: „Do miery, v ktorej dielo Rudolfa Steinera obsahuje rasové učenie, sa od neho zreteľne dištancujeme.“ Výrok je podpísaný: Výkonná rada Antropozofickej spoločnosti v Holandsku. Paul Mackay vlastne hovorí, že Rudolf Steiner je v podstate buď rasista, alebo sa mýli vo svojich tvrdeniach o ľudských rasách.

Koncepciou Tomáša Akvinského o Aristotelovi bolo: Aristoteles sa nemýli. To neznamena, že Aristoteles je neomylný z princípu. Neomylnosť ako všeobecný princíp je len prázdnu abstrakciu. Tomáš založil svoj postoj na tom, že prečítal všetko, čo Aristoteles napísal. Nikde nebol schopný poukázať na chyby v myslení. To znamená, že Aristoteles hovorí len o tých veciach, vo vzťahu ku ktorým jeho úsudok dozrel. Avšak v súvislosti s množstvom ďalších vecí, voči ktorým ešte nie je schopný zrelého úsudku, mlčí.

Okrem toho, počas štúdia Rudolfa Steinera som zistil, že dokonca aj tam, kde Galileo Galilei veril, že sa Aristoteles mýli, keď hovorí, že nervové vlákna vychádzajú zo srdca, pričom dnešná veda vie dokázať, že vychádzajú z mozgu, príde Rudolf Steiner a hovorí: „Obaja majú pravdu, lebo Aristoteles nikdy nehovoril o hmotných, fyzikálnych nervových vláknach, ale o „éterických“ nervových vláknach a tie, samozrejme, vychádzajú zo srdca, a nie z mozgu.“ Onemel som od údivu a pochopil som, že potrebujem Rudolfa Steinera, aby mi umožnil pochopiť Aristotela v zmysle Tomáša Akvinského. Deň, v ktorý som toto čítal prvýkrát, bol pre mňa takým šťastným, áno, takým šťastným, dámy a páni. Povedal som si, že potom je rovnako pravda všetko, čo si Tomáš myslel o Aristotelovi. A ja som človek - aj keby som bol dnes jediný, som s tým zmierený - ktorý má ten istý názor na Rudolfa Steinera, ako mal Tomáš Akvinský na Aristotela.

A potom príde Rus, Sergei Prokofieff - toto je tretí príznak - ktorý napíše viac než tisícstranovú knihu vydanú vo vydavateľstve Verlag Freies Geistesleben s názvom May Human Beings Hear it (Nech to ľudstvo počuje). Podstata knihy spočíva v tom, že z miesta, na ktorom sám autor sedí, sa snaží vytvoriť Svätú stolicu. Napríklad na strane 951 sa dočítame: „...aj Antropozofická spoločnosť aj Slobodná vysoká škola pre duchovnú vedu boli založené zhora na Vianočnom zjazde...“ Slová „založené zhora“ sú v knihe vytlačené kurzívou. Prokofieff verí, že Antropozofická spoločnosť bola založená duchovným svetom, nie teda len ľuďmi. To je presne to isté, čo o sebe hovorí katolícka cirkev. Je to najčistejší katolicizmus.

Keď sa výkonný výbor pokúša bagatelizovať Rudolfa Steinera, lebo v mnohých ohľadoch zašiel „príliš ďaleko“ pre svoju vášnivú povahu, pýtam sa vás nasledujúce: Čo je to najdôležitejšie, čo zostane? Nuž, svätá inštitúcia, lebo bola „založená zhora“. Čo sa týka jej dôležitosti, všetci členovia výkonného výboru sú v tomto smere zrejme zajedno. A to vrátane Steinerovho dogmatika, ktorý vidí sám seba v úlohe Steinerovho nástupcu - pričom nástupníctvo si on sám (dotyčný člen výkonného výboru) aj posvätil; a tiež toho, ktorý

„rozrieduje“ Steinera a robí z neho vášnivého kritika doby, ktorá už skončila.

Táto zhoda je veľmi príznačná vzhľadom na fakt, že na Vianoce 2002 sa má z Antropozofickej spoločnosti podľa švajčiarskeho asociatívneho práva stať právnická osoba. Prostredníctvom zmenených stanov sa oba prvky, teokratický a absolutistický, ktoré proti sebe stáli v stredoveku ako pápežstvo a cisárstvo, zjednotia v Antropozofickej spoločnosti. Teokratickému vysokoškolskému kolégiu bude naďalej dovoľené nezodpovedať sa členským stretnutiam a členovia absolutistického výkonného výboru sa do tejto funkcie ustanovia doživotne, pričom budú môcť spomedzi seba vylúčiť členov, ktorí budú v opozícii, alebo budú pokladaní za problémových, a to bez udania dôvodu. Vidím v tomto konaní dokončenie zrady Rudolfa Steinera a ducha jeho antropozofie. Nie ľudia vedome a zámerne vykonávajú takúto zradu, ale protiľudské sily, ktoré pracujú prostredníctvom ľudí a mocenských štruktúr, a ich cieľom je zabrániť obnoveniu kresťanstva a kultúry. Je ich úlohou vytvárať prekážky a je úlohou jednotlivca - ako vidíme pri Faustovej zmluve s Mefístrom - prehliadnúť a prekonať ich. Je to úloha každého jednotlivca, a nie skupiny alebo pobočky, pretože každé zoskupenie musí nevyhnutne prikladať najvyššiu dôležitosť záujmom alebo prvoradým praktickým cieľom skupiny. Musí od jednotlivca vyžadovať súdržnosť so skupinou. Jednotlivec musí slúžiť „väčšiemu celku“. Ten, kto nepreukazuje súdržnosť, je považovaný za egoistického individualistu.

Katolícka cirkev patrí určitým spôsobom ku kresťanstvu viery, ale svätá, posvätná inštitúcia založená na základe duchovnej vedy Rudolfa Steinera je sama osebe tým najtragickejším protirečením. A ja dnes v ľudstve pozorujem mnohé dôsledky, ani nie tak faktu, že v Dornachu vyrástla ďalšia „Svätá stolica“ ako protisila k antropozofii, čo je potrebné pre ďalší vývoj, ale faktu, že mnoho tisíc členov vďaka svojej „vernej lojálnosti“ k Dornachu v očiach mnohých ľudí úplne zdiskreditovalo Steinerovu antropozofiu. Pred 2 000 rokmi musel Pavol presvedčať Petra, že prístup k duchu Krista je otvorený rovnako všetkým ľuďom; že pohania sa nepotrebujú - napríklad obriezku - stať najprv Židmi, ak sa chcú stať pravými kresťanmi. Pavlovou myšlienkou bolo, že žiadny človek nie je „automaticky“, teda vďaka zdedenému telu alebo duši, bližšie ku Kristovi alebo ďalej od neho ako ktokoľvek iný. Človek *nie je* kresťanom, človek sa kresťanom stáva - každý deň, slobodne a individuálne. Dnes sa to opakuje vo vzťahu k antropozofii. Veľa antropozofov koná tak, ako by im patrila, ako by bola ich súkromným majetkom. Myslia si, že prístup k antropozofii je možný len vtedy, ak človek súčasne nájde cestu aj k nim, do ich spoločnosti, ak rozozná, že „mali vo všetkom pravdu“. Len ak sa človek - takto hovoria mnohí celkom otvorene - vyvinie dostatočne ďaleko, bude sa môcť nakoniec „stať jedným z nich“. Na Vianočnej konferencii 1923/24 sa Steiner pokúsil ukončiť všetko, čo má pozemsko-inštitucionálny pôvod, všetky ustanovené úrady a funkcie, aby sa mohlo počítať výlučne so skutočnými prítomnými individualitami. Mnoho antropozofov si však ešte aj dnes vykladá tento proces opačne. Konkrétne, že Steiner plánoval založiť pozemskú inštitúciu so zákonnými právomocami uznanú Švajčiarskom. Mnohí členovia Antropozofickej spoločnosti ma osočili zo zlomyseľnosti, keď som poukázal na to, že takéto chápanie Vianočného zjazdu protirečí antropozofii Rudolfa Steinera. Nemohli alebo nechceli vidieť, že oficiálny pohľad ich spoločnosti nemusí byť automaticky aj správny. Títo „petroantropozofi“ pravdepodobne ešte nepochopili, že antropozofom nemôže byť nikto, kto sa ním každodenne nestáva, vždy novým a celkom individuálnym spôsobom, a že človek je najmenej schopný stať sa antropozofom vtedy, ak je presvedčený, že už ním je.

Vysvetlivky:

1. Polenta - kukuričná kaša.

2. Joschka Fischer - bývalý nemecký minister zahraničných vecí a vicekancelár vo vláde Gerharda Schrödera (1998 - 2005); od roku 1967, kedy sa stal členom Nemeckého študentského hnutia, bol politicky aktívnym, ľavicovo orientovaným revolucionárom, neskôr členom anarchickej skupiny Putzgruppe pravidelne napádajúcej políciu; vedúca postava nemeckej Strany zelených.

3. Ho Či Minova cesta - v skutočnosti nešlo o jednu cestu, ale o celý komplex ciest a chodníkov, pomocou ktorých prenikali partizáni zo Severného Vietnamu okolo demilitarizačnej zóny cez Laos a Kambodžu do Južného Vietnamu a ktorými sa zásobovali partizánske skupiny.

4. Vietkong - Národný front za oslobodenie Južného Vietnamu („vietnamskí komunisti“; túto prezývku im vymysleli v Južnom Vietname, po vietnamsky to znie pohľadovo) bola partizánska organizácia pôsobiaca na území Južného Vietnamu a čiastočne aj v Laose a Kambodži, jej cieľom bolo nastolenie komunizmu v krajine a jej spojenie so Severným Vietnamom počas vietnamskej vojny. Svoj cieľ vybojovala v 15 rokov trvajúcej krvavej vojne, ktorú viedol Vietkong pomocou konvenčného boja s regulárnou juhovietnamskou armádou a americkou armádou a jej spojencami, ako aj partizánskym bojom a teroristickými akciami, často namierenými proti samotným juhovietnamským civilistom.

Pathet Lao - komunistické hnutie v Laose.

5. Dionýzos Areopagita - súčasník sv. Pavla a jeho žiak, podľa antropozofie zakladateľ ezoterického kresťanstva (Skutky apoštolské 17,34); v 6. stor. sa objavili spisy (O nebeskej hierarchii, O cirkevnej hierarchii, Božie mená), ktorých autorstvo sa pripisuje tzv. Pseudodionýzovi a ktoré mali silný vplyv na myslenie a mystiku stredoveku; ezoterické kresťanstvo sa totiž v prvých storočiach predávalo len ústnou tradíciou z učiteľa na žiaka a historický Pseudodionýzos bol vlastne v priamej línii žiakov Dionýza Areopagitu.

6. Tomáš Akvinský (1225 - 1274) - najvýznamnejší kresťanský teológ a filozof scholastickej tradície.

7. Dante Alighieri (1265 -1321) - taliansky básnik, autor Božskej komédie, diela, kde je v troch častiach (Peklo, Raj, Očistec) popísaná cesta duše po smrti z pohľadu kresťanstva.

8. Ľudské, príliš ľudské - autor tu naráža na rovnomennú knihu Friedricha Nietzscheho; myslí tým ľudskú telesnosť, presnejšie telo fyzické, éterické a astrálne; Friedrich Nietzsche (1844 - 1900) bol nemecký filozof - vychádzal zo Schopenhauerovej metafyziky vôle a darwinistického princípu boja o existenciu a smeroval k vytvoreniu koncepcie nadčloveka, ktorého úlohou má byť zničenie všetkého klamárskeho, chorobného, životu nepriateľského.

Z anglického prekladu prednášky An Autobiographical lecture; My experiences in the Church and in Antroposophy preložil pre priateľov a známych bez nároku na finančnú odmenu Peter Polák.

Pripomíname, že prednáška bola prednesená a vydaná v nemčine, takže tento preklad je vlastne prekladom prekladu a čitateľ by mal zohľadniť, že dôsledkom môžu byť napriek úprimnej snahe o zachovanie čo najpresnejšieho prekladu chyby v preklade, prípadne skreslenie zmyslu. Akékoľvek pripomienky sú vítané.